

Перепелюкова О.В.
кандидат економічних наук, доцент
Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

На сучасному етапі розвитку нашої країни реальним підґрунтям ефективного господарювання є забезпечення стабільного збалансованого розвитку регіонів шляхом впровадження ефективної регіональної політики. Налагодження ефективного, сталого соціально-економічного розвитку регіону займає ключове місце у системі нової регіональної політики. Однією зі складових розвитку регіонів є оцінка його інвестиційного потенціалу. Оскільки залучення інвестицій в регіон позитивно впливає на всі сфери його розвитку – промисловість, трудовий потенціал, доходи населення, економічний розвиток, соціальний.

Одне із завдань, яке вирішує для себе інвестор, складається у виборі об'єктів інвестування, що мають найкращі перспективи розвитку і забезпечують високу ефективність вкладень. Відбір об'єктів для інвестування повинен проводитися за критерієм – максимум ефективності при найменших витратах засобів і часу. Основою такого вибору є оцінка інвестиційної привабливості регіонів, галузі, підприємства. Інвестиційна привабливість регіону являє собою систему або поєднання різних об'єктивних ознак, засобів, можливостей, які обумовлюють в сукупності потенційний платоспроможний попит на інвестиції в цей регіон.

Завданнями оцінки інвестиційної привабливості регіону є визначення соціально-економічного розвитку регіону, встановлення впливу інвестиційної привабливості на приплив інвестицій, і розробка заходів, спрямованих на врегулювання інвестиційної привабливості [1].

Дослідження в області оцінки інвестиційної привабливості окремих економічних систем проводяться досить давно. Найбільш значний досвід накопичений в країнах Європи і США; саме західні методики оцінки інвестиційної привабливості є найпоширенішими.

При проведенні оцінки інвестиційної привабливості подібних країн необхідно брати до уваги наступні умови:

- 1) диференціація інвестиційної привабливості за різними рівнями економіки;
- 2) вплив цілісної сукупності об'єктивних чинників на формування інвестиційної привабливості;
- 3) незвідність інвестиційної привабливості національної економіки до сукупності інвестиційної привабливості галузей та регіонів;
- 4) виникнення різних ризиків як наслідок неоднакових умов розвитку.

Найбільшого поширення набув підхід, який визначає інвестиційну привабливість як сукупність суспільно-політичних, природно-господарських і

психологічних характеристик. В даному напрямку методика оцінки здійснюється з використанням інтегрального показника надійності інвестиційного клімату, для оцінки якого формується певна сукупність часткових показників [2]. Інтегральний показник оцінки стану інвестиційного клімату розраховується як середньозважена величина значень часткових показників:

$$IK = \frac{K_1 + K_2 \cdot L_2 + \dots + K_n \cdot L_n}{\sum_{i=1}^n L_i} \quad (1)$$

де IK – інтегральний показник оцінки стану інвестиційного клімату;

K_1, K_2, \dots, K_n – часткові показники, а саме: фінансові, економічні, політичні;

L_1, L_2, \dots, L_n – ваги часткових показників.

Значення K знаходиться в інтервалі від 0 до 10. Чим вище значення інтегрального показника надійності інвестиційного клімату, тим більш сприятливим кліматом володіє регіон. Дана методика має свої недоліки, які полягають в розмитості оцінки складових показників і неоднозначності оцінюваних характеристик.

Недоліком даної методики для інвестора є відсутність видимості, наскільки один регіон привабливішим іншого, наскільки один регіон ризикованіший для інвестування від іншого, так як відмінності між регіонами, які займають послідовні порядкові номери, можуть бути як незначні, так і вельми відчутні.

Використання запропонованої методики оцінки соціально-економічного розвитку регіонів надає можливість отримати більш повну та достовірну інформацію щодо розвитку регіону та покращити стан соціально-економічного розвитку регіонів. Також ця інформація надасть можливість виявити диспропорційність у регіональному розвитку та розробити оптимальну стратегію подолання негативних тенденцій [3].

Ще одним напрямом оцінки інвестиційної привабливості може бути модель, що включає економічну і ризикову складові:

$$IP = EC * (1 - RC) \quad (2)$$

де IP – показник інвестиційної привабливості регіону, в частках одиниці;

EC – економічна складова, в частках одиниці;

RC – ризикова складова, в частках одиниці.

Економічна складова являє відношення прибутку від інвестицій до вкладених коштів:

$$EC = (ВРП * (1 - Д) * (1 - Т - I)) / I \quad (3)$$

де $ВРП$ – валовий регіональний продукт,

$Д$ – дефіцит бюджету, в частках одиниці (відношення дефіциту держбюджету до $ВРП$);

$Т$ – середня ставка оподаткування;

I – обсяг інвестицій.

Ризикова складова необхідна для оцінки рівня сукупного ризику, розраховується за такою формулою:

$$PC = \frac{\sum_{i=1}^n P_i * j_i}{\sum_{i=1}^n j_i} \quad (4)$$

де n – число показників;

P_i – характеристика показника;

j_i – вага показника.

На інвестиційну привабливість впливає величезна кількість чинників: політичний, виробничий, ресурсно-сировинний, інноваційний, соціальний, кадровий, фінансовий, інфраструктурний, інвестиційний, споживчий, екологічний. Кожен фактор включає набір показників, що визначають вплив на інвестиційну привабливість.

Регіони в залежності від значення показника інвестиційної привабливості класифікуються наступним чином:

$IP > 0,4$ – висока інвестиційна привабливість;

$0,2 < IP < 0,4$ – інвестиційна привабливість вище середнього;

$0,1 < IP < 0,2$ – середня інвестиційна привабливість;

$0,05 < IP < 0,1$ – інвестиційна привабливість нижче середнього;

$IP < 0,05$ – низька інвестиційна привабливість.

Перевагою даної методики є можливість порівняння інвестиційної привабливості різних регіонів країни.

Аналіз вітчизняних методик оцінки показує, що найчастіше вони припускають використання важкодоступній інформації, базуються на складних методах розрахунків, а їх результати суперечать один одному. Крім того, розглянуті методики мають вузьку спрямованість - оцінюється або тільки регіональна інвестиційна привабливість, або тільки галузева. У зв'язку з цим інвестори, не маючи в своєму арсеналі формалізованих аналітичних інструментів оцінки інвестиційної привабливості, змушені приймати рішення на основі суб'єктивного уявлення про неї.

Таким чином, проаналізовані методики оцінки інвестиційної привабливості регіонів та їх дозволяє пов'язати отримані значення комплексного показника інвестиційної привабливості з фінансовими розрахунками інвесторів і місцевих органів влади, а також охарактеризувати прибутковість вкладених коштів з урахуванням можливих втрат.

Список використаних джерел:

1. Смаглюкова Т.М. Методика комплексної оцінки інвестиційної привабливості регіонів з урахуванням їх галузевої спеціалізації. Проблеми сучасної економіки. 2007. №3 (23). С.113-124.
2. Цимбаленко С.В. Ризики і розрахунок ставки дисконтування в оціночній діяльності. Оціночна діяльність. 2006. № 3. С. 62-67.
3. Клебанова Т.С., Талашенко А.І., Гур'янова Л.С. Порівняльний аналіз рівня соціально-економічного розвитку регіонів України. Статистика України. 2005. №3 С. 57-60.